

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2637 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2637 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO 23. ILL., ČETRTEK, 8. FEBRUARJA (FEB. 8), 1945

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 28

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Roosevelt, Stalin in Churchill razpravljajo o usodi Nemčije!

Armada maršala Koneva prekoračila reko Oder v več krajih 50 milj dolge fronte med Breslavo in Oppelnom, prodira dvajset milj daleč v Šlezijo in zasedla čez 60 naselbin. Rusi presekali železnico med Breslavo in Moravsko Ostravo v Čehoslovakiji. Čete prve in tretje ameriške armade prebile Siegfriedovo trdnjavoško linijo in zasedle več utrdb. Francozi počistili ozemlje pri Colmarju. Japonci čete izolirane na Bataanu in v severovzhodnem delu Luzona

WASHINGTON, D. C., 7. febr.—Bela hiša je danes naznanila, da predsednik Roosevelt, maršal Stalin in premier Churchill konferirajo v nekem kraju ob Črnem morju o usodi nacistične Nemčije po kapitulaciji. Skupni ukupaciji nemških pokrajin in zgraditvi temeljev trajnemu miru. "Popoln sporazum je bil dosežen glede skupnih vojaških operacij v zadnji fazi vojne proti nacistični Nemčiji," pravi naznanilo. "Diskuzije o načrtih skupne kontrole poražene Nemčije so se pričele po otvoritvi konference. Tem so sledili razgovori o rešitvi političnih in ekonomskih problemov osvobodene Evrope."

London, 7. febr.—Moskva poroča, da je armada maršala Iva S. Koneva prekoračila reko Oder v več krajih 50 milj dolge fronte med Breslavo, glavnim mestom Spodnje Šlezije, in Oppelnom, glavnim mestom Gornje Šlezije. Kolone te armade so prodirle dvanajst milj daleč na zapadni strani te reke in okupirale čez 60 naselbin. Med temi so Steinau, Brieg, Ohlau, Grottkau in Thomaskirch.

Radio Berlin pravi, da so druge sovjetske čete dosepele do točke, ki je oddaljena samo 30 milj od Berlina. Nacistična časopisna agencija Transocean poroča, da so Rusi prekoračili Oder v šestih krajih med Frankfurtom in Kustrinom in da zdaj naskakujejo zunanje utrdb Frankfurta. Rusko naznanilo o prekoračenju reke Oder med Breslavo in Oppelnom je pretrgalo dolg molk, ki je zakrival operacije armade maršala Koneva. Črta, katero drži ta armada, se razteza od okupiranega Oppelna do ozemlja na severozapadni strani Breslave.

Moskva molči o operacijah maršala Žukova. Naznanila je le ujetje generala Luebbeja, poveljnika nemškega pehotnega polka. Prej objavljeno poročilo se je glasilo, da so oddelki te armade zasedli pozicije pri Zelinu, 32 milj od Berlina.

Z okupacije Grottkauja so Rusi presekali železnico in cestno zvezo med Breslavo in Moravsko Ostravo v Čehoslovakiji, z okupacijo Thomaskircha pa cesto Berlin-Hindenburg. Besednik nacistične časopisne agencije DNB je dejal, da so enote Žukove armade v akciji na fronti med Frankfurtom in Kustrinom in pri Stargardu na severnem koncu te fronte, 20 milj od Stettina, pristanišnega mesta ob Baltičnem morju. Sovjetske sile drobe ostanke nemških vojaških posadk v Vzhodni Prusiji. Skoro vse ozemlje iz izjemo Koenigsberga, glavnega mesta in vojaške trdnjave, je pod rusko kontrolo. Vse ceste, ki vodijo iz Kustrina v Berlin, so natpane z begunci. Med begunci so pomešane enote črne vojske (Volkssturm), ki opravljajo operacije ruskih napadalnih oddelkov.

Pariz, 7. febr.—Čete prve in tretje ameriške armade so prebile Siegfriedovo trdnjavoško linijo v več krajih na 15 milj dolgi fronti ter zasedle pozicije ob reki Roer. Dve diviziji prve armade sta se približali Schmidtu na severni strani omrežja je-

zov ob tej reki in zasedli Scheuren na severozapadni strani Schleiden.

Schleiden je ena izmed trdnjav Siegfriedove linije. Enote tretje armade so zavzele več utrdb na severozapadni strani Pruma po ljuti bitki z Nemci. General George S. Patton, poveljnik tretje armade, je naznanil okupacijo Habscheida, Berga, Grosskamanberga in Schlausenbacha.

Na fronti, kjer so zbrane britske, kanadske in ameriške čete, se položaj ni spremenil.

Na fronti v Alzaciji so čete prve francoske armade počistile ozemlje pri Colmarju in okupirale Munster, Soutzeren, Stosswehr in Gieshouse. Zdaj naskakujejo Neuf Breisach, trdnjavoško mesto, 13 milj severovzhodno od Colmarja.

Manila, Filipini, 7. febr.—Tri ameriške kolone drobe odpor ostankov japonske sile v Manili. V središču glavnega mesta so Japonci zanetili požare in porušili več poslopij.

General MacArthur poroča, da so enote japonske vojske posadke še v akciji v nekaterih predelih Manile, zaeno pa je napovedal, da bodo kmalu zdrobljene. Ameriške čete, ki prodirajo na obronku polotoka Bataan ob Manilskem zalivu proti letališču Nicholsu, so naletele na močan odpor japonske sile.

Japonske čete so izolirane na Bataanu in v severovzhodnem delu Luzona. Nobenega upanja ni, da bi se izmuznile iz pasti. Ameriški bombniki tipa Liberator so vrgli čez 180 ton zažigalnih in razstrelivnih bomb na Corregidor, trdnjavo, v katero so Japonci pobegnili iz Manile.

Francoski urednik ustreljen

Nadaljnji kolaboratorji pridejo pred sodišče

Pariz, 7. febr.—Robert Brasillach, urednik lista Je Suis Par-tout, je bil ustreljen na dvorišču jetnišnice Fort de Montrouge v pariškem predmestju. Spoznan je bil za krivega sodelovanja z Nemci v času okupacije Francije.

Na dvorišču te jetnišnice je bilo ustreljenih že veliko število izdajalcev in kolaboratorjev. Od leta 1937 je bil Brasillach vodja grupe briljantnih pisateljev, učencev Charlesa Maurrasa, ki je bil obsojen na dosmrtno ječo 27. januarja. Vsi so bili znani kot sovražniki Anglije in židov in smešili so demokratične ustanove.

Nadaljnji kolaboratorji čakajo v zaporih obravnave. Med temi sta Charles Rivet in Joseph Darnand.

Avtoritete so izdale zaporno povelje za dvajset članov uredniškega štaba lista Je Suis Par-tout, ki so pobegnili v Nemčijo po osvoboditvi Francije. Eden je bil ujet v Orleansu, ko je skušal pobegniti. Ta je Pierre Vioux. On se nahaja v ječi in bo kmalu prišel pred sodišče.

Poljaki spet napadli sovjete

Moskva je preprečila kooperacijo

London, 7. febr.—Poljska ubežna vlada, katere predsednik je socialist Tomasz Arciszewski, je spet napadla sovjetsko Rusijo. Objavila je deklaracijo, v kateri omenja kontradikcije med ruskimi zahtevami, da mora biti poljska vlada prijateljska, in očitnim neprijateljstvom Rusije napram Poljski.

"V zadnjih petih letih je Kremlin storil vse, kar je mogel, da prepreči odkritosrčno kooperacijo med Poljsko in sovjeti," pravi deklaracija. To vsebuje letak, katerega je začela razpečavati poljska vlada po naznanilu časne poljske vlade v Varšavi, da namerava vključiti predvojne nemške države v poljsko državo. Meja te države na zapadu se bo raztegnila do reke Oder.

Prvi neprijateljski sovjetski čin je bila neprovocirana okupacija vzhodnih pokrajin po ruskih četah 17. septembra 1. 1939, ko je bila Poljska zavojevana v smrtni borbi z Nemci, zaključni neprijateljski čin pa ruskoprijazna časna poljska vlada v Lublinu 4. januarja tega leta. Drugi neprijateljski čini so bili: Razkosanje Poljske med Rusijo in Nemčijo v septembru leta 1939 na podlagi pogodbe, katero sta sklenila ruski zunanji komisar Molotov in Joachim von Ribbentrop, nemški zunanji minister.

Deportacija milijona Poljakov v Rusijo. Zavrnitev predloga glede zlaganja poljske armade v Rusiji z orožjem, živili in drugimi potrebščinami.

Aretacija 75 članov štaba poljskega poslanstva v Moskvi. Podelitev sovjetskega državljanstva Poljakom v Rusiji. Zavrnitev ponudbe ameriške vlade glede posredovanja za izravnavo konflikta med poljsko ubežno vlado in Rusijo.

Prelom diplomatskih odnosov med poljsko ubežno vlado in Rusijo brez vzroka. Razorožitev enot poljske narodne armade v Rusiji in poznejše vključenje teh v ruske divizije.

Odklonitev pomoči poljskim upornikom v Varšavi in poverjenju administracijske oblasti v osvobojenih pokrajinah lublinskemu odboru.

Bivši francoski premier Herriot živi

Pariz, 7. febr.—Mednarodni Rdeči križ je ugotovil, da Edward Herriot, vodja stranke socialnih radikalcev in trikratni francoski premier, še živi. Prej so poročali, da so Nemci ustrelili v koncentracijskem taborišču. Rdeči križ je ugotovil, da Herriot je zdrav in da dobiva pisma. Vir te ugotovitve je Berlin.

Ladjedelnice zgradile 120 parnikov v januarju

Washington, D. C., 7. febr.—Federalna pomorska komisija je naznanila, da so ameriške ladjedelnice zgradile 120 parnikov v januarju. Tonaža teh parnikov znaša 1.229.296 ton.

Mestne in provinčne volitve v Franciji

Pariz, 7. febr.—Vlada je naznanila, da se bodo mestne in provinčne volitve vršile 29. aprila in 20. maja. Te bodo prve v Franciji od začetka vojne.

NACIJSKE AVTORITETE APELIRAJO NA LJUDSTVO

Bojazen pred revolto tujih delavcev

KRVAVI IZGREDI V BERLINU

London, 7. febr.—Nacistične avtoritete so apelirale na nemško ljudstvo, naj ne zapusti sedanjih voditeljev v kritični uri, dočim vesti iz nevarnih virov govore o paniki in izgredih v Berlinu in drugih mestih.

Berlin je omenjen kot mesto na fronti. Alfred Rosenberg, ki je izgubil pozicijo kot minister za okupirana ozemlja na vzhodu zaradi ofenzive ruskih armad, je objavil članek v Hitlerjevem listu Voelkischer Beobachter, s trditvijo, da je usoda Nemčije na kocki. On je pozval Nemce na splošen odpor po objavi poročila, da so Rusi izvajali nove uspehe na vzhodni fronti.

Zdaj, ko vodilni naciji apelirajo na ljudstvo za enotnost in mobilizacijo vseh sredstev, prihajajo poročila iz Stockholma, da se nacistične napadalne čete v krajih severne Nemčije vežbajo za gerilsko vojno, da zavlečejo končno odločitev.

Edwin Shanke, dopisnik ameriške časopisne agencije Associated Press v Stockholmu, poroča, da so milijoni beguncev, ki so dospeli v Berlin iz krajev na vzhodu, katere ogrožajo ruske sile, povzročili polom skrbno sestavljenega programa glede nasedevanja in kaos v transportaciji.

Iz bojazni pred revolto tujih delavcev v Hamburgu, Breme-nu, Kielu, Luebecku, Rostocku in drugih mestih so nacistične avtoritete uveljavile zaščitne ukrepe. Zaradi prodiranja ruskih armad proti Berlinu je bila odrejena evakuacija tovarn. Delavci so bili odvedeni v druga industrijska središča, ki še niso v nevarnosti okupacije.

Radijsko poročilo iz Ankare, Turčija, omenja krvave izgrede med gestapovci in civilisti v Berlinu, v katerih je bilo več sto ljudi ubitih in ranjenih. Vesti iz drugih virov javljajo bitke med enotami redne armade in formacijami elitne garde na fronti. Vojski so ubili več častnikov elitne garde.

Diskuzije o grški armadi in policiji

Možnost sporazuma med vlado in levičarji

Atna, Grčija, 7. febr.—Reprezentanti grške vlade in levičarske grupe EAM so obnovili razgovore o zblizanju in končanju konflikta v neki vili ob morju. Glavni predmet diskuzij je bodočnost grške armade in policije.

Oni, kateri žele enotno Grčijo, da bo kot taka lahko obnovila razpurno ekonomsko življenje, upajo, da bodo razgovori uspešni. Grčija mora predvsem dobiti vlado, okrog katere se bodo lahko strnile vse politične grupe in jo podpirale.

Izgledalo je že, da se bo mirovna konferenca razbila. Da se ni, je zaslug levičarjev, ki so zavzeli spravljivo stališče. Vprašanje amnestije vseh onih, ki so se udeležili civilne vojne, še ni rešeno. George Siantos, Dimi-tros Partalides in Elias Tsirimoos, reprezentanti levičarjev, so opozorili vlado na nevarnost novega konflikta, če ne bo revidirala stališča glede amnestije.

Domače vesti

Oblaki

Chicago.—Glavni urad SNPJ sta obiskala Lambert in Ursula Bolskar, Milwaukee, Wis.

Iz Detroitla

Detroit.—John Kos, član društva 121 SNPJ, se je vrnil iz bolnišnice in se zdaj zdravi doma. —T/Sgt. Ray Travnik je prišel iz Mississippija na 15-dnevni dopust in se bo udeležil seje gl. odbora SNPJ, po dopustu pa bo poslan čez morje. — Laurencia Zimec, bolničarka v Osteopathic Hospitalu, se pridruži vojaškim bolničarkam in odpotuje v Camp McCoy, Wis.—Zena Edwarda Padarja, kateri se nahaja v nemškem ujetništvu, je bila obveščena od vojne oblasti, da bo prejela bronasto medaljo za hrabrost moža, ki se je boril na zapadni fronti.—Bronasto medaljo za hrabrost je dobil tudi Lt. John Krainz, sin Katie Krainz, ki služi pri padalnih četah in se zdaj bori na Filipinih. Vsi omenjeni so člani SNPJ.—Pri poročilu o smrti Joeva Sker-beta bi se moralo glasiti, da je bil doma od Žužemberka, ne od Tuzemberka.

Nearoča pri delu

Baggaley, Pa.—Pri eksploziji v tovarni Vulcan Mold & Iron Co. je bil težko poškodovan Frank Zabkar, ki se nahaja v bolnišnici v Latrobu in oblaki niso dovoljeni. V tisti eksploziji so bili poškodovani tudi trije drugi delavci, med njimi delovodja, toda Frank je dobil najtežje poškodbe.—Pri delu v rovu Prenizer je bil pobit Joseph Dablock.—Naglo je zbolel Martin Mazon iz Hostetterja.—Že dalj časa je težko bolna Theresa Resnik od istotam, prav tako Joseph Škoda iz St. Vincent Shaf-ta.—Na božični dan je zbolela Agnes Zabkar.—Vai so člani društva 318 SNPJ in jim članstvo želi hitrega okrevanja.

Iz Clevelanda

Cleveland.—V soboto pozno zvečer je bil ustreljen pred neko gostilno na Deveti cesti in Bolivar rd. Anton Spehek, star 35 let in rojen v Clevelandu. Zapuščena žena, brata (pri vojakih) in dve sestri.—Po kratki bolezni je umrla Mary Skerbec, roj. Telič, stara 67 let in doma iz Gornjega jezera pri Starem trgu, odkoder je prišla v Ameriko pred 43 leti. Zapuščena dva sinova, dve hčeri in več sorodnikov, v starem kraju pa hčer in štiri vnuki.—Po šestmesečni bolezni je na zapadni strani mesta umrla Mary Luzar, stara 51 let in doma iz Gorenja nad Idrijo, odkoder je prišla v Ameriko pred 32 leti. Bila je članica SNPJ, društva Carniola Hive T. M. in SZZ. Zapuščena moža, dve hčeri, tri sinove (dva pri vojakih, od teh je eden preko morja), dve sestri in več sorodnikov.—V Belgiji je bil 15. jan. ranjen Cpl. Victor Subel, sin družine Jakob Subel, ki je pri vojakih od marca 1943 in preko morja od prošlega oktobra.—V bolnišnici Lakeside se nahaja Frank Kapel.—Pri družini Joseph Gubaše v Collinwoodu so se ustavile vile rojenice in pustile sinčka.—Iz ujetništva na Japonskem se je oglašal Alex B. Spilak, sin Therese Spilak. Piše, da je prejel pošiljko, katero mu je mati poslala leta 1943 in da je še živ.—V bolnišnici Huron se nahaja Rose Homovec iz Wickliffa.

Williams zavrnil obdolžitve nasprotnikov

Washington, D. C., 7. febr.—Aubrey Williams je na zaslišanju pred senatnim odborom zavrnil obdolžitve nasprotnikov, da je komunist. Predsednik Roosevelt ga je nedavno imenoval za načelnika administracije za po-deležsko elektrifikacijo in imenovanje mora potrditi senat. Williams je bil direktor Splošne mladinske administracije, katero je kongres razpustil.

Važno zborovanje delavskih unij

Ruska delegacija predlagala izolacijo fašističnih držav

London, 7. febr.—Zborovanje Kongresa svetovnih strokovnih unij se je večeraj pričelo v dvorani londonskega mestnega sveta. Za predsednike so bili izvoljeni na prvi seji Vasilij Kuznetsov, načelnik ruske delegacije, R. J. Thomas, predsednik avtne unije in podpredsednik Kongresa industrijskih organizacij, in George Isaacs, laborit, član parlamenta in načelnik Kongresa britskih strokovnih unij.

Zborovanje je odprl Walter Citrine, tajnik Kongresa britskih strokovnih unij. V svojem govoru je izrazil obžalovanje, ker je Ameriška delavska federacija odklonila vabilo, naj pošlje reprezentante na zborovanje.

Ruska delegacija šteje 35 članov. Kuznetsov je v svojem govoru naglašal, da morajo delavske unije strniti vse sile ne samo za poraz nacistične Nemčije, temveč tudi za politično in ekonomsko izolacijo fašističnih držav kot so Španija, Portugalska in Argentina. On je napadel tudi Švico in Švedsko, ki sta navidezno nevtralni v tej vojni, dočim dejansko pomagata Nemčiji.

Argentinske in španske unije niso bile povabljene na zborovanje. Trije člani ameriške delegacije—Thomas, Sidney Hillman in Sherman Dalrymple—niso bili navzoči, ko se je zborovanje pričelo. Prilietili niso mogli v London zaradi slabega vremena. Pričakuje se, da bodo dospeli danes. Thomas bo pozdravil delegate kot reprezentant Kongresa industrijskih organizacij.

Delegati, ki so prišli na zborovanje, reprezentirajo unije, ki imajo čez 60.000.000 članov.

Načrt glede razkosanja Nemčije

Sosedne države zahtevajo tretjino ozemlja

London, 7. febr.—Države ob Nemčiji, ki so dobile prve udarce s strani Hitlerjevih legij, zahtevajo tretjino ozemlja predvojne Nemčije. Načrti o razkosanju Nemčije so se sestavljali. Uradni krogi trdijo, da so se zavezniški v glavnem sporazumeli o sferah vojaške okupacije. Britske čete bodo na podlagi sporazuma okupirale severozapadno Nemčijo s Porursko industrijsko kotlino in pristanišnimi mesti vred. Vprašanje francoske okupacije Porenja in Saarske kotline še ni rešeno. Ameriška armada bo okupirala južnozpadno Nemčijo, ruska pa vzhodno in severovzhodno pokrajino. Okupacija Avstrije in Berlina bo skupna.

Večina opazovalcev sodi, da bodo zavezniške sile držale Nemčijo najmanj šest let, dočim nekateri krogi so za to, da mora okupacija Nemčije trajati najmanj 25 let. Nemcem je treba zabiti v glavo, da se vojna ne izplača.

Pred velesilami so zahteve Čehoslovake, Francije in Poljske glede aneksije nemškega ozemlja. Možnost je, da bosta tudi Belgija in Holandija dobili obmejne nemške pokrajine. Moskva je za neodvisnost Avstrije. Francija si prisvaja vse nemško ozemlje na zapadni strani reke Rene.

Problem kontrole Nemčije po zaključitvi vojne vključuje nadzorstvo industrijskih distriktov, da se onemogoči oborožitev. Nekateri zavezniški krogi so za popolno odpravo vojnih industrij v Nemčiji, da ne bo nikdar več ogrožala svetovnega mira.

SKUPNE OPERACIJE ZA OSVOBODITEV AVSTRIJE

Utrditev odnošajev med velesilami napovedana

RAZDELITEV SFER VPLIVA

Washington, D. C., 7. febr.—Ameriške, britske in ruske sile bodo vodile skupne operacije za osvoboditev Avstrije, ki je prišla pred sedmimi leti pod nadvlado nacistične Nemčije, po izjavi poučenih krogov. Borba za Avstrijo bo korak naprej v prizadevanjih, katerih cilj je utr-ditev odnošajev med velesilami.

Prvič bodo šle armade velesil v skupno akcijo na široki podlagi. To se je doznanlo potem, ko je državni tajnik Edward R. Stettinius imenoval Johna G. Erhardta za političnega svetov-alca o avstrijskih zadevah. Erhardt je bil dodeljen štabu generala Clarka, vrhovnega poveljnika petnajste zavezniške armadne grupe v Italiji.

Clark in general Alexander, poveljnik zavezniških sil v Sredozemlju, sta zainteresirana v osvoboditev Avstrije. Meja med Avstrijo in Ogrsko predstavlja zapadno točko ruske sile vpliva v južnovzhodni Evropi, kar sta Washington in London priznala.

Kakšno obliko zavzame udeležba Velike Britanije in Amerike v borbi za osvoboditev Avstrije, je vojaška tajnost, dasi so nekatere možnosti vidne.

Zavezniška osvojitve severne Italije bi omogočila premestitev čet, ki se zdaj nahajajo na italijanski fronti, v kraje, iz katerih bodo lahko uprizarjale sunke proti nemškim silam v Avstriji. Če se bo napeta situacija kmalu ublažila v Grčiji, bodo britske čete, ki se nahajajo tamka, lahko vržene na druge fronte.

Skupne operacije za osvoboditev Avstrije zahtevajo tesnejšo zvezo med poveljstvi ruskih, britskih in ameriških sil v Evropi zdaj, ko se sovjetske kolone bližajo avstrijski meji. Vojaški krogi v Washingtonu so že naglasili potrebo take zveze.

Tajnik italijanske politične grupe aretiran

Rim, 7. febr.—Umberto Salvarezza, tajnik politične grupe, ki se naziva Zveza proletarcev, je bil aretiran. Aretacijsko povelje je izdal načelnik komisije za kaznovanje fašističnih zločincev. Listi trdijo, da ima politična grupa fašistično ozadje in da podpira prevratne aktivnosti.

Soderstrom izvoljen za predsednika federacije

Chicago, 7. febr.—Reuben G. Soderstrom je bil ponovno izvoljen za predsednika Illinoiske delavske federacije. Prvič je bil izvoljen za predsednika 1. 1930. Victor A. Olander je bil ponovno izvoljen za tajnika-blagajnika federacije.

Poveljnik angleških čet na Kitajskem odpoklican

Cungking, Kitajska, 7. febr.—General G. E. Grimsdale, poveljnik angleških čet na Kitajskem, je bil pozvan domov. Vzrok odpoklica ni omenjen. Njega bo nasledil general E. C. Hayes, ki je že dospel v Cungking.

Bivši egiptski premier za evakuacijo tujih čet

Kairo, Egipt, 7. febr.—Bivši premier Ismaj Sidky je v teku debate v parlamentu predlagal evakuacijo tujih čet in izjavil, da ima vlada do pravico. On je trdil, da letalska sila zunaj Egipta lahko štiti Sueški prekop.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt letar; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosestanstvo \$6.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (February 28, 1945), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

MacArthur se vrnil

Kakor je velika ruska ofenziva vsaj za pol leta približala konec vojne v Evropi, je enakega pomena tudi uspešna ofenziva generala MacArthurja na Filipinih. Ko pišemo te vrstice, je Manila, glavno mesto Filipinov, že v ameriških rokah. Poročila se glase, da filipinsko prebivalstvo z velikim navdušenjem pozdravlja svoje osvoboditelje in naravno tudi osvobodjeni ameriški ujetniki.

Kdo si je še pred letom dni upal misliti, da bo general MacArthur na čelu svojih čet danes v ofenzivi na največjem filipinskem otoku Luzonu, ali celo zavzel Manila? Nihče. Pred enim letom je bila fronta še 1500 milj daleč v Novi Gvineji. Od takrat se je ameriška oborožena sila razširila širom vsega centralnega in severnega Pacifika in okupirala ali nevtralizirala tisoče otokov, ki so bili pred enim letom še v japonskih rokah. (Samo na Filipinih je okrog sedem tisoč otokov.) Na mnogih teh otokih, kakor tudi v Novi Gvineji je še na tisoče japonskih vojakov, toda so popolnoma izolirani in doseže jih komaj kakšna japonska podmornica. Te otoke sedaj čisti avstralska armada, ameriška oborožena sila pa prodira naprej in naprej. Ameriška bojna mornarica je danes že absolutni gospodar na daljnem Pacifiku.

Prav sedaj je tri leta, odkar se je ves svet čudil junaškemu odporu male ameriške in filipinske oborožene sile na Corregidorju blizu Manile. Tisti posadki, ki je ob kapitulaciji štela še okrog 15.000 mož, 7000 Američanov in 8000 Filipincev; so bili ta čas pred tremi leti dnevi že šteti, in v teku so bile priprave, kako rešiti vsaj MacArthurja. Tista rešilna akcija se je posrečila in kmalu bo triletica, odkar je MacArthur slovesno izjavil po prihodu v Avstralijo: "I shall return!"

In on se je vrnil predno je svet to pričakoval. Prav tiste dni, ko je pričel z invazijo Luzona, smo čitali mnenje nekega vpokojenega visokega častnika, ki je dejal, da ni mogoče pričakovati invazije tega otoka pred prihodnjim jesenjo, ker poleti je tam prevelika vročina. To domnevo so podkrepile tudi vroče bitke na otoku Leyteju, kjer so imeli Japonci močno oboroženo silo.

Ampak MacArthur očitno razpolaga z dovolj močno oboroženo silo, da je invalidiral otok Mindoro in par tednov pozneje tudi Luzon. Ta invazija se je posrečila in še predno je potekel mesec dni, je že padla Manila. Otok Luzon pa najbrže še ne bo tako hitro očiščen, kajti je v pretežni meri še pod okupatorjem. Gotovo pride še do vročih bitk.

Pri vsem tem je najbolj značilno to, da filipinsko ljudstvo v izjemni smatra ameriško vojsko za svojega osvoboditelja. To se je pokazalo na otoku Leyteju, na Mindoru in sedaj na Luzonu. Razvidno je tudi, da so bili mnogi Filipinci sami vsa ta leta v boju proti okupatorju. Soditi je, da imajo domačini močno gerilsko vojsko, ki pridno pomaga Američanom.

Izmed vseh podjarmljenih kolonialnih narodov je to edini primer, da filipinsko ljudstvo ni ostalo pasivno in da čuti globoke vezi do Amerike. Ako bi bila ta dežela po okupaciji Filipinov leta 1898 postopala tako arogantno in samopasno kot so na primer druge imperialistične države postopale s kolonialnimi ljudstvi, bi danes ne žela tega priznanja. Ljudstvo bi bilo indiferentno napram "osvoboditeljem" kot je na primer v Indiji, Burmi in drugod.

Dasi ameriška politika napram Filipincem ni bila brez kritike, ne je vendar razločevala kot noč in dan od imperialistične politike evropskih sil napram kolonialnim narodom. Medtem ko so bila ta ljudstva popolnoma zaslužena in predmet največjega izkoriščanja, je Amerika na Filipinih ustanavljala šole, širila higijeno in vodila politiko usposabljanja domačega prebivalstva za samovlado. V smislu zakona, ki ga je kongres sprejel pred sedmimi ali osmimi leti, imajo Filipinci dobiti popolno neodvisnost leta 1946. Pri tem so seveda igrali važno vlogo tudi gospodarski interesi. Predsednik Roosevelt jim je pred nekaj meseci obljubil, da bodo dobili neodvisnost takoj po osvoboditvi.

Takoj po okupaciji je tudi japonska vlada proglasila filipinsko "neodvisnost." Enako "neodvisnost" je dala tudi Burmancem. Toda na Filipinih ni s to potezo ničesar dosegla, kajti Filipinci so pod japonsko dominacijo imeli toliko "neodvisnosti" kot jo imajo na primer ljudstva v Indiji pod angleškim imperializmom.

Ta relativno prosvetljena politika ameriške vlade na Filipinih se danes bogato obrestuje: Nobenega dvoma ni, da je pretežna večina filipinskega naroda v tej borbi na strani Amerike. Ako bi bile Anglija, Nizozemska in Francija zasledovale slično politiko v svojih kolonijah v Aziji in Malajziji (otoki na južozapadnem Pacifiku), bi danes tudi žele slične obresti. Toda ker niso znale drugega kot izkoriščati kolonialna ljudstva, so bila slednja ob japonski invaziji popolnoma indiferentna, Burmanci pa so se odprto borili na strani Japoncev. Ti zasluženi narodi so smatrali, da se jim slabše ne more goditi niti pod Japonci.

Nobenega dvoma pa ni, da bi se tudi ta ljudstva postavila proti japonskim imperialistom, ako bi jim zapadne sile obljubile neodvisnost in se izrekle proti imperializmu. Ampak Churchill in drugi imperialisti o tem ne marajo nič slišati. V resnici so izgledali, da bodo evropski imperialisti po tej vojni še bolj izkoriščali kolonialna ljudstva, da si čim prej odpomorejo na njih račun od velikih vojnih udarcev.

Toda z osvoboditvijo Filipinov, kar bo vsekakor vzelo še mesecce, se vojna na Pacifiku ne bo znašla pred zaključkom. Če ne pride do kakšne notranje revolucije na Japonskem, bo najbrže v prihod neki general, ki je že pred več kot letom dni dejal, da bo vojna na Pacifiku trajala še v leto 1948.

Glasovi iz naselbin

O SEDANJH RAZMERAH

Iron Mountain, Mich.—Želim malo opisati, kako se danes kupuje v trgovinah. Tukaj že več stvari ni mogoče dobiti za denar ali brez pointov. Pred nekaj dnevi sem tudi jaz imel slabo srečo, prav tako kakor "Big Tony" iz Californije.

Tudi pri nas imamo prodajalno A & P, a brez prodajalk. Vsak si mora pomagati sam, ker imajo tako zvali "pick and pay" sistem; vzameš pri vratih voziček in greš od stojala do stojala in si nabereš, kar želiš. Ko imaš vse v vozičku, zapelješ svoj tovorček h kasirji, kateri zavije tvojo grocero, ti pa mu plačaš in odeš iz trgovine.

Nekega dne sva se z mojo boljšo polovico napotila v prodajalno. Ona vzame voziček pri vratih, jaz pa lepo modro krevsam za njo. Kar naenkrat zapazim, da je polno ljudi v prodajalni in nihče neče iti ven. Takoj se mi je zdelo, da je nekaj narobe. Od nekod se pokaže poslovodja in prinese nekaj zavojec cigaret in jih odda kasirjem. Vse je takoj postalo v redu. Ljudje so se uvrstili v vrste in vsak je dobil zavojček cigaret. Jaz nisem šel v vrsto, pa me takoj nagovori neka mlada dama in vpraša: "Mister, you don't smoke cigarettes?" Odgovorim ji, da ne kadim, nakar mi da 13 centov s prošnjo, naj ji kupim zavojček cigaret, kar sem tudi storil. Ko pa pridem do kasirja, me vpraša, če hočem tudi masla. "Yes and no," sem odgovoril, nakar on reče: "Well, you don't know if you want butter or not..." Nato sem odgovoril, da bi ga rad, toda nimam pointov. In tako smo brez masla že tri mesece.

Potem pa grem pogledat, kje se nahaja moja boljša polovica. Ko jo zagledam, vidim, da si ogleduje svinjske repe, katerih je bilo cel kup, mesa pa nič. Vprašam mesarja, če ima kaj svinjskega mesa, a odgovori mi, da ga nima, potem pa ga vprašam, kako je to, da ima toliko svinjskih repov, a nič mesa, kajti z vsakim repom je zrastle tudi prašič. Pove mi, da so prašiče poslali v Anglijo. "Dobro," pravim, "jaz pa tudi svinjskih repov ne maram—rajši jem samo polento!" nakar sva se z ženo napotila v drugo trgovino, ki se imenuje National Store. Glej ga spaka, v tej trgovini pa so imeli tri šunke! Vprašam za največjo. Neke druga ženska takoj vpraša za drugo šunko, tretja pa za zadnjo. Takoj nato pa me opozori žena, da nimava zadosti pointov. Mislim sem, da naju zasleduje neprestano ta nepreklicna smola. No, pa sva imela vseeno malo sreče. Neke ženska nama je dala nekaj pointov in tako sva kupila šunko.

Take so današnje razmere. Čital sem debato dveh urednikov. Bivši urednik piše, da poznajo komuniste in da so naredili veliko škodo delavcem med pr-

vo in drugo svetovno vojno. Čudno, da br. Molek vidi samo komuniste, ne pa fašiste in kapitaliste. Vsaj so prav kapitalisti najbolj podpirali fašiste in nacistične in še posebno Hitlerja. On vidi vse slabo in narobe; kar dela Rusija, onih, ki so še veliko grši kot Rusi, pa ne vidi.

Upam, da bo o tej zadevi pisal tudi George Gornik. On zelo dobro piše. Le še piši, George, jaz rad čitam tvoje dopise! Vem, da nisi velik po postavi, vžlic temu pa vseeno dobro pišeš. Tudi mene so pred 35 leti v W. Va. klicali "Little John," mojega tovariša pa "Big John".

John Urbich.

TRAGEDIJA

Cleveland, O.—Malo kdaj se najde katoličan, da bi zapisal resnico, kot jo je najbrže kaplan Gabrovšek v A. D. v uredniškem članku z naslovom "Ta burka je stara že tisoč let," ki je izšel dne 3. januarja.

Tragedija, ki je zadela človeštvo najhuje, v sedanjih dobi, se vleče že dva tisoč let. To je od tedaj, ko se je pričela krščanska doba. Z njo se je pričelo silno trpljenje za človeštvo in temu pravi Gabrovšek—burka! Morda je to velika burka za verske katoliške fanatike, za one, ki o tem resno premišlja, pa ni nobena burka!

Ako malo pobrskamo po zgodovini človeštva, moramo iti daleč nazaj, v dobo paganov, k grškim učenjakom in filozofom kot so Sokrates, Plato, Aristotel, Epikur in drugi, ki so razložili človeštvo vse skrivnosti prirode, pojasnili življenje in smrt itd. Največja nesreča je danes za ves svet, da se ni človeštvo razvijalo v smeri, ki so ji dali podlago paganski učenjaki v tedanji dobi.

Ko se je pričela pred 2000 leti tako zvana krščanska doba, so nastali hudi boji med ljudstvom in Rimljani. Pohlepni po bogastvu in trgovini so vodili križarsko vojno skozi 300 let in osvajačili deželo za deželo. Pri tem so poklali mnogo milijonov ljudi in obenem vsiljevali vero v posmrtno življenje. Tedaj so tudi uničili vsa znanstvena dela grških filozofov ter zaprli tudi vse šole in univerze, med temi tudi najboljše univerzo tedanje dobe, višjo šolo za zdravilstvo in fiziko v Babilonu.

Vse to so uničili z mečem in križem, nakar je nastopila temna doba, tako zvali srednji vek. Človek, oropan vsega, je postal top in ni imel pravega cilja. Iskrice življenja pa je ostala v samostanih, kjer so nekateri hrepeneli po znanju in vedi; studirali so staroveške poganške filozofe, posebno pa Aristotela. Ker ni bilo druge poti, je bil prisiljen papež Gregor IX. l. 1231 zopet uvesti filozofijo v višje šole in druge učne predmete iz poganške dobe. Seveda, vse so po svoje prikrojili, da je služilo nji-

hovim namenom—namen posvečujoč sredstva!

Da, krščanstvo je danes tragedija za človeštvo, ker ga je vse-skozi potiskalo v ignoranco in temo. Toda zarja se svita... Upanje je, da se človek reši te nesramne burke. In ta zarja prihaja iz vzhodne strani, kjer se vedno svetleje svita rdeča zvezda. Po 2000 letih se črna noč razgrinja...

Ni treba, da bi bil človek posebno učen, da ne bi vedel, zakaj ta gonja črne reakcije, od najvišjega v Rimu pa do najnižjega kaplančka, proti Rusiji in sovjetskemu vplivu v Evropi.

Neizmerno je gorje, ki ga je preстал človek do danes. Vi, ki ste pomagali človeka držati v suženjstvu, ignoranci in bedi, ste vredni pomilovanja. Vaša srca so trdejša od kamena.

Človeštvo bo zasijala nova doba, lepše življenje, ki ga ne bo ustvaril ne papež in ne Gabrovšek ne Debevec in njemu enaki, pa naj si pri tem izabirajo svoje jezike in peresa. Človek je našel samega sebe, je spoznal, da je sam Bog.

John Filipič.

STARI SPOMINI

Biwabik, Minn.—V mojem zadnjem dopisu sem omenil oz. priporočal našim pevskim zborom, da bi sedaj, ko smo Slovenci po vsem svetu bolj vpoštevanjani kot kdaj poprej, prepevali ob vsaki priliki lepe narodne slovenske pesmi.

Pisec teh vrstic je že star, a me lepo petje že zmeraj veseli. Petje me je veselilo že od mladih nog. Bilo nas je dvanajst pevcev in imeli smo tako prijetne glasove, da je bilo malo takih. To mora priznati vsakdo, ki nas je tedaj slišal.

Sedaj je minilo že 45 ali 50 let. Z veseljem smo prepevali domače pesmi, potem pa je prišel v naš kraj neki mlad kaplan in je nas organiziral v pevski zbor in poučeval narodne pesmi. Da smo mu ustregli, smo peli tudi v cerkvi. Kadar je umrl kakšen premožen posestnik, smo mu zapeli žalostinke na grobu in v cerkvi. Ko so pogrebci prinesli krsto v cerkev, so jo postavili bolj v sredino ladje, nakar sta prišla iz zakristije duhovnik in mežnar, prvi z masno knjigo, mežnar pa s kadilnico in škropilnico, nakar je pričel duhovnik peti v latinščini in mežnar mu je odgovarjal v istem jeziku. Ko sta skončala ceremonijo, je izročil mežnar kadilnico in potem tudi škropilnico gospodu. Ta se je nato obrnil k mežnarju in dejal, za mežnarja bo petak, zanj pa desetak. Zatem sta šla proti velikemu altarju in tam je gospod zapel, da bo danes pokopal bogatega moža, mežnar pa mu je odgovoril, da bi le Bog dal, da bi pokopala kaj kmalu še kakega bogatince.

Po ceremonijah smo se napotili na pokopališče, kjer so prepevali nagrobne pesmi, med njimi tudi to: "Blagor mu, ki se spočije, v hladni zemlji spi, nje-mu lepše sonce sije, lepša zarja rumeni. Tiha zemlja ga ne draži, strasti ne buči vihar," itd. Zaključujem in pozdravljam čitatelje Prosvete.

Frank Kariha.

POROČILO O SEJI

SND IN PLES

Waukegan, Ill.—Glavna seja Slovenskega narodnega doma, ki se je vršila v nedeljo, 4. februarja, je bila zelo dobro obiskana. Na seji smo razpravljali, kako zainteresirati našo mladino, da bi bolj obiskovala in se zanimala za Narodni dom. Razumljivo, priporočil je bilo dosti, toda napravili nismo nobenega definitivnega zaključka. Temu je vzrok, ker pričakujemo, da se bo mladina sama organizirala v kake klube in si zbrala Slovenski narodni dom za zbirališče. Seveda, glede tega ni mogoče nič konkretnega storiti, dokler se naši mladeniči in moške ne vrnejo iz vojne in šele potem bomo videli, kakšno bo njih stališče do organizacij, ki so jih ustanovili njih starši in pri tem veliko delali in žrtvovali.

Druga zanimiva razprava je bila glede pivnice, ki je sedaj v spodnjih prostorih. Ker bo rojak I. Jereb, ki ima sedaj gostilno v zgornjem lokalu, prenehal z njo v začetku meseca maja, se je Domu ponudila prilika in ne bo več oddal lokala, temveč bo vodil sam gostilno. V tem smislu je bil sprejet predlog, da se takoj, ko bo izprazen gornji lokal, premesti gostilno iz spodnjega prostora v gornji lokal.

Na pustno soboto zvečer, to je 10. februarja, bo priredil Dom plesno veselico in servirali bomo tudi okusne krvavice. Na veselico ste vabljeni vsi in še posebej maske. Nagrad za maske ne bo, vendar pa pridite vseeno, da bo bolj prijetna zabava. Vstopnina je prosta.

Frank Nagode, tajnik.

TO IN ONO
Bellingham, Wash.—Vzrok, da sem zopet prijel za pero, je čudno argumentiranje naših rojakov Slovencev; namreč onih, ki se izvijajo poseči v žep in darovati za staro domovino. Njihovi argumenti so seveda piškavi, ampak pri nemisleh sorojakih imajo precej odmeva.

Teh argumentov je več. Nekateri vprašujejo, kdo bo dobil pomoč, drugi so slišali, da so Nemci "fajn" ljudje in če bi oni zavladovali nad Slovenci, bi bilo za nje boljše kot če pridejo pod Tito ali kogar koli, češ, da bo po vojni zopet tako kot je bilo: bogati in revni... Ustmeno dokazati ali prepričati take trdovratne, ki se drže kot klošč svojih predsodkov, je le izguba časa. Vem, da jih tudi s peresom ne bom prepričal; hočem izraziti le nekaj svojih misli.

Zakaj se borijo Nemci proti Nemcem? Na tisoče jih je, ki ne verujejo v Hitlerja. Zakaj se Rusi niso uprli svojemmu diktatorju in sprejeli Hitlerja kot svojega odrešitelja? Zakaj se vse tiste države, ki so bile do sedaj pod Hitlerjem, a sedaj pod oblastjo rdeče armade, ne uprejo Rusom, ko jim je bilo tako "lepo" teh par let pod Hitlerjem? Zakaj so slovenski fantje in moške bežali v hribe in gore pred Nemci, ki jim niso nič hudega storili? Zakaj so se borili nekateri pod Mihajlovičem, drugi pod Titom? Zakaj so se Hrvati borili proti Hrvatom, Slovenci proti Slovincem?

Po pravici vam povem, da sem si že sam stavil taka vprašanja, češ, morda bi bilo bolje za vse človeštvo, če bi vladal en sam narod—Nemec? Resnica je, da je bil nemški narod, izvmersi junkejev, povsod priznan kot napreden narod. In če bi bil Hitler genij in res osvobodil narod izpod kapitalizma, kakor je bil genij za oboroževanje in podjarmljenje, bi se bil združil s sovjeti, ne pa jih napadel. Tedaj bi nemški narod triumfirala, celo zasenčil Slovence. Pridobil bi si spoštovanje vsepovsod...

Ampak on je hotel svet enostavno dobiti pod svojo komando. Kadar ste ga slišali kričati, da je on za Nemčijo—je lagal! On je hotel le sebe povzdigniti v višave, do katerih se še ni povzpел noben diktator. On je ubijal Nemce, kateri se mu niso hoteli podati, prav tako kot druge narodnosti. Ali bi bolj študiral dušeslovje, bi vedel, da ne more z brutalno silo dolgo časa držati na uzdi vseh narodov. Nakratko: njegovi cilji in namere se rušijo. Moral bi vedeti, da s takimi brutalnimi metodami ne bo povisal nemškega ljudstva. On je pahnil nemški narod v globino, iz katere se ne bo mogel tako kmalu dvigniti... In če hačejo nekateri Slovenci biti tako usmiljeni in pomagati Nemcem iz globine, naj jim pomagajo, jaz bi jim ne branil in ne bi vprašal take ljudi nobene pomoči za one, ki se bojujejo v stari domovini proti suženjstvu in za svobodo. Če jaz kaj dam, dam zato, kar potrebujejo naše moči in ker so prav oni priporočili, da smo cenjen in spoštovan narod po vsem svetu, in to je zame toliko vredno kolikor je vredna Finska za Fince, Švedska za Švede ali katera koli država za svoje državljane.

V stari domovini umirajo za narodno svobodo in meni—ako sem mož—ne sme biti žal poseči v žep. Tam leži v grobu moja mati in moja sveta dolžnost je, da ne delam sramote onim, ki so v grobu, ki so mi dali življenje. Noben narod še ni bil ponizhan pred svetom, ki se je uprl in bil boj za svojo neodvisnost. Sedaj lahko poves pred vsem svetom, katere narodnosti si; ni se ti treba več izogibati, da si "Avstrijec", kot nekda.

George Gornik.

PISMO IZ STARE DOMOVINE

Girard, O.—V soboto, 10. januarja, pri delu v tovarni, mi je moj prijatelj Matt Kambich povedal, da je njegova žena prejela pismo iz stare domovine. Vprašal me je, če bi ga hotel poslati Prosveti v objavo.

Pismo je datirano dne 30. septembra v Grmu, Bela krajina in se glasi:

"Draga sestra in svaki!"

Sporočamo vama, da smo še živi, samo naš sin Jože nas je moral zapustiti in je padel na fronti. Radi tega smo zelo žalostni. Drugače pa pri nas ni tako hudo, a pomanjkanje obleke in obutve je zelo veliko. Prosim, če je mogoče, da nam bi poslali obleko in obutev, ker smo jako potrebni. Zima se bliža in z njo zelo potrebujeva čevljev. Sporočita pozdrave Hlepecom in Urbancem. Srčen pozdrav od nas vseh. Frank Filak, št. 2 vas Grm, Slovenija, Bela krajina.

Na zadnji seji podružnice št. 79 SANSa je bilo soglasno sklenjeno, da bomo pričeli ponovno s kampanjo za prispevke za staro domovino. Razpravljali smo tudi, da bi se podružnici SANSa in JPO-SS združili in da tajnik pismeno povabi zastopnike vseh društev in klubov, da sudeležijo prihodnje seje, ki se bo vršila 18. februarja ob treh popoldne.

Rojaki in rojakinje, prispevajte za reveže v stari domovini, bodisi čenar ali pa obleko!

Mati Kogovšek.

SMRT SESTRE

Chicago, Ill.—Tudi jaz rajši čitam kot pišem. Zelo mi ugajajo dopisi "Big Tonyja" iz Californije. Tudi moj sin Tony se nahaja v Camp I. T. Knight, Oakland 14, Cal. On je bil vpoklican v armado 8. oktobra 1942, čez morje pa je bil poslan meseca julija l. 1943. Dne 22. septembra pa je nepričakovano prišel na dopust za 21 dni, 14. oktobra pa se je poslovil in šel v Fort Custer, Mich., pozneje pa v Oakland, Cal. Ne vem, ali bo tam ostal, ali ga bodo poslali kam drugam.

Naj sporočim žalostno vest, da je po petih dneh hudih bolečin umrla moja sestra Ana Widmar. Bolehala je pet dni za žolčno boleznijo. Bila je doma iz Hotedersice, Notranjske. Ob smrti je bila stara 49 let in 10 mesecev. V Ameriko je prišla l. 1912 v Moon Run, Pa., dne 12. februarja pa sva se preselili v Blackton, Alabama. Istega leta se je omožila z Jožefom Widmarjem. V Blacktonu sta živela čez leto dni, nakar sta se preselila v Johnston City, Ill. Po nekaj letih sta se preselila v Chicago (Dolje na 8. strani.)

Dekleta, ki jih vidite na sliki, niso filmske igralko, marveč članice avtne unije CIO, ki si služijo kruh v letalski tovarni North American Aviation Co. v Inglewoodu, Calif. V prostem času se pa kratkočasijo s športom. Betty Peck se rada drsa, Jane Hayes igra tenis. Bonnie Gay je plavalica, Lorraine Deason si krepi telo s krogličem, Phyllis Severin pa s žogometom.

Badoglio in fašizem

Edmond Brua

Dokumenti laških političnih špekulacij in fanfaronad prihajajo na dan in se množe kakor gobe po dežju. Odkriva pa z neizprosno zgodovinsko resnico vse tiste značilnosti laških političnih špekulacij, ki so dale v zadnjih 50 letih Italiji vseh vrst in vseh oblik, tako svojevrstni pečat svetovnega fanfaronstva. Ne vemo, zakaj so dokumenti, ki ga prinašamo v naslednjih stolpcih prav za prav sedaj objavili; dokument, ki z zgodovinsko nujnostjo dokazuje, da v nekaterih zlasti pa imperialističnih težnjah Italije ni nobene razlike med pravovernimi fašisti in njihovimi nekdanjimi simpatičarji.

Danes je ponedeljek in listi v njemu ne izhajajo. Po ulicah pa prodajali neko posebno izdajo, ki je bila prav kmalu razprodana. V tej izdaji anonimnega avtorja je popisan govor, ki ga je italijanski maršal Badoglio nekaj dni pred premirjem 8. septembra 1943 pred višjimi častniki italijanske armade. Ta dokument, ki javnosti do sedaj ni bil znan, zasluži vso pozornost.

Človek bi mislil, da ga je Badoglio objavil v svojo obrambo, da, ko so ga po padcu Rima odstranili iz vlade. V času njegovega predsednikovanja sta se namreč v italijanski zgodovini v zgodovini sedanje vojne pojavila dva dogodka, ki sta presežila vso svetovno javnost: padec fašizma in sklenitev premirja z zavezniki. Polnih deset mesecev je maršal molčal. Gotovo ni imel za to tehtne razloge, ali to objava ni nič manj zanimiva. Zvesti služabnik Savojske nastije je s svojim govorom pred 11 meseci razgalil vso mizerijo ne samo fašizma, pač pa celotne italijanske imperialistične politike sploh.

Veliki fašistovski svet

Že v samem začetku svojega govora je Badoglio izjavil: "Fašizem je padel ne zaradi zmaga znanj sil, pač pa zaradi notranje krize in po volji članov Velikega fašistovskega sveta. (?) Zvečer 24. junija je veliki fašistovski svet z veliko večino glasoval proti Mussoliniju."

Ta Badoglijeva izjava je za svetovno javnost presneto malo pričevanje. Ves svet namreč, da bi Veliki fašistovski svet glasno glasoval za Mussolinija, če bi Italija ne bila takrat pod italijanskimi udarci zavezniškega letstva. Kolikor pa vemo je 8. junija nagnala Italijane in Nemce v Afriki v ujetniška taborišča in so Italijo bombardirali Neitalijani. Torej so področitelji padca Mussolinija bili prvi vrsti zunanji in ne notranji.

Poslušajmo, kaj pravi Badoglio dalje:

"25. junija zjutraj je Mussolini šel v vilo Savoia v kralju in mu javil odločitve Velikega fašistovskega sveta ter pri tem menil, da so te odločitve neveljavne. Kralj mu je odgovoril, da to ni res, ker je Veliki fašistovski svet ustanova, priznana države in so njegove odločitve zato zakonite. Mussolini je nato vprašal: 'Ali naj to razumem tako, kakor da se moram posloviti iz oblasti?' Kralj odgovoril: 'Točno tako: oditi morate!'"

V nadaljnjem pojasnjuje Badoglio arretacijo Mussolinija: "Ko je zapuščal Mussolini vilo Savoia, so ga aretirali karabinerji in ga odpeljali v vojašnico. Smo storiли zato, da ne bi padli v roke razjarjenih množic, ki bi ga raztrgale. (Vzklik nekaterih častnikov: 'Z največjim veseljem!')

Kralj in Badoglio sta torej rešila življenje Mussoliniju, če ne sta mu želela smrt. Duče je ostal hlačežen:

"Povedati vam moram, da mi Mussolini pisal pismo v noči 25. junija in se mi zahvalil, da mu reši življenje."

Nekaj dni za tem so rešitev upoštevali Hitlerjevi padalci. To je neka druga zgodba.

Strašna situacija

Badoglio je nato pojasnil svo-

jim častnikom vso težko situacijo, ki jo je zapustil fašizem:

"Ne morem vam povedati vsega, kar sem videl v tem kratkem času (čas od 25. julija do 8. septembra), ali potrebno mi je bilo znati se po raznih področjih državnega življenja in zato vam bom povedal samo nekatere podrobnosti.

A.G.I.P., ta-slovitja petrolejska družba je izkazovala primanjkljaj 90,000,000 lir. Dokumentov nismo našli. G.I.L. (Gioventu italiana del Littorio) je stala državo na leto eno milijardo 700 milijonov lir; O.N.D. (Opera nazionale Dopolavoro) je porabila na leto eno milijardo 200 milijonov lir.

Ministerstvo za narodno kulturo je bilo prava javna hiša. V službi je vzdrževalo neomejeno število Rimljanov, ki so prejemale mesečno po 8 do 10,000 lir in to za delo... ki si ga sami lahko predstavljate. Ali povedati vam moram še nekaj več: Te dame se niso osebno udajale... Denar so služile že s tem, da so "na delo" pošiljale svoje služkinje."

Neverjetna korupcija

Ti nezaslišani škandali so v ustih maršala našli takle zaključek:

"Sedaj je jasno, zakaj smo se znašli v vojni s puškami iz leta 1891.

Finančni minister mi je dejal, da znaša državni primanjkljaj 650 milijard lir. Namesto 14 milijard lir bankovcev v obtoku, jih imamo sedaj 150 milijard.

Vsako ministerstvo je vzdrževalo poseben račun z naslovom "rezervni sklad." O tem skladu ni bilo potrebno predlagati nobenih obračunov in dokumentov. Vsi izdatki, ki so bili uporabljeni za kakršne koli namene in ki bi mogli kogar koli kompromitirati, so se knjižili na račun "rezervnega sklada." Ne morem vam povedati koliko ducatov milijard je bilo na ta način razmetanih, brez vsakršne utemeljitve. Nikjer nismo našli knjigovodstva o teh skladih.

10. julij

Nato je Badoglio prešel na tolažilne svoje vlade in trud, da doseže za Italijo "sobojevnost." Pozneje—pravi—sem se trudil, da bi dosegel z Angleži in Amerikanci enakopravnost, zato da bi Italija dobila ob koncu vojne od zaveznikov potrebna sredstva za obnovo.

Nato je govoril o zelo zanimivem sestanku z Mussolinijem 1. 1936:

"L. 1936 je Italija dosegla m a k s i m u m svojih aspiracij. Ustvarila je cesarstvo in če bi ostali Italijani nevtralni, bi bila Italija najmočnejša in najbolj spoštovana država na svetu!"

Pri tem je Badoglio izrekel mnenje ogromne večine italijanskega naroda. S tem je priznal in potrdil brezpogonjo mussolinijansko politiko do 1. 1936, če ne tudi do napovedi vojne 1. 1940. Ali kako to, da je duče, ki je ustvaril laški imperij z najtesnejšim sodelovanjem Badoglija, napravil ob koncu tako strašno napako? Na to vprašanje daje sam Badoglio odgovor:

"Ko me je 2. junija 1940 Mussolini poklical, da mi pove, da bo Italija 10. stopila v vojno, sem mu zaklical: 'Pa kaj ne veste, da niti srajc nimamo za vojake, da ne govorim o uniformah?'

Odgovoril mi je: "Ne vem. Potrebujem samo nekaj tisoč mrtvecev, da bi se lahko vsedel k mirovni mizi ob strani zmagovalcev."

Badoglio se je pred svojimi častniki razvnel:

"To je veliki prerok, to je tisti veliki mož, to je tisti veliki državnik, ki je napovedal zmago v dveh ali treh mesecih!"

Precej časa je preteklo od tega razgovora.

Človek ima utis, kakor da je v času tega govora poskušal Badoglio spreobrniti Mussolinija—če bi ga Nemci ne odpeljali—z naslednjimi marševskimi besedami:

"Sedaj je daleč v Nemčiji, na varnem. Ampak prisegam vam, da ga bomo poiskali kamor koli se bo skrnil."

Danes nihče več ne govori o Mussoliniju. Fašistovski škandali, ki vro na dan že skoro leto dni, zadevajo samo še neznatno Mussolinijevo "kliko." Če spra-

Plavalka Dale Belmont ne da česti na kamoflažo—tudi zdaj pozimi ne. Boginja lepote je še vedno na delu...

gubljati več časa in zaprosil generala Eisenhowerja za premirje, ki je bilo takoj tudi odobreno. Prišlo je do nekoliko zamegljenih sporazumov, o katerih pa nisem dolžan govoriti. Premirje bi imelo biti objavljeno 15. ali 16. V zadnjem trenutku pa so nam zavezniki ukazali, da ga objavimo 8. Moral sem misliti na to, da takoj spravim na varnost kralja in kraljevsko družino, kajti ti banditi bi jih gotovo kot talce zavlekli v Nemčijo.

Nekaj tisoč mrtvih

Badoglio je nato popisal težke okoliščine svoje vlade in trud, da doseže za Italijo "sobojevnost." Pozneje—pravi—sem se trudil, da bi dosegel z Angleži in Amerikanci enakopravnost, zato da bi Italija dobila ob koncu vojne od zaveznikov potrebna sredstva za obnovo.

Nato je govoril o zelo zanimivem sestanku z Mussolinijem 1. 1936:

"L. 1936 je Italija dosegla m a k s i m u m svojih aspiracij. Ustvarila je cesarstvo in če bi ostali Italijani nevtralni, bi bila Italija najmočnejša in najbolj spoštovana država na svetu!"

Pri tem je Badoglio izrekel mnenje ogromne večine italijanskega naroda. S tem je priznal in potrdil brezpogonjo mussolinijansko politiko do 1. 1936, če ne tudi do napovedi vojne 1. 1940. Ali kako to, da je duče, ki je ustvaril laški imperij z najtesnejšim sodelovanjem Badoglija, napravil ob koncu tako strašno napako? Na to vprašanje daje sam Badoglio odgovor:

"Ko me je 2. junija 1940 Mussolini poklical, da mi pove, da bo Italija 10. stopila v vojno, sem mu zaklical: 'Pa kaj ne veste, da niti srajc nimamo za vojake, da ne govorim o uniformah?'

Odgovoril mi je: "Ne vem. Potrebujem samo nekaj tisoč mrtvecev, da bi se lahko vsedel k mirovni mizi ob strani zmagovalcev."

Badoglio se je pred svojimi častniki razvnel:

"To je veliki prerok, to je tisti veliki mož, to je tisti veliki državnik, ki je napovedal zmago v dveh ali treh mesecih!"

Precej časa je preteklo od tega razgovora.

Človek ima utis, kakor da je v času tega govora poskušal Badoglio spreobrniti Mussolinija—če bi ga Nemci ne odpeljali—z naslednjimi marševskimi besedami:

"Sedaj je daleč v Nemčiji, na varnem. Ampak prisegam vam, da ga bomo poiskali kamor koli se bo skrnil."

Danes nihče več ne govori o Mussoliniju. Fašistovski škandali, ki vro na dan že skoro leto dni, zadevajo samo še neznatno Mussolinijevo "kliko." Če spra-

šujete po Italiji po njemu, vam odgovarjajo, da je mrtev, ali pa blazen. Italijanski diplomat, ki je bil v vladi 25. julija in tudi 8. septembra, mi je pred nekaj dnevi dejal:

"Je več vrst fašizmov: prvo Mussolinijev fašizem..."

Ko je malo pomislil, je nadaljeval:

"...ki je bil antifašisti."

Tako sedaj pa naj se človek spozna v teh—laških "complicazioni" in njihovih "contraddizioni"!!!

Badoglijev govor je prazno zlobudranje, vendar pa zelo zanimivo.

Razmišljam in se sprašujem, zakaj so ta govora danes objavili? Ali zato, da bi povdarili odgovornost fašizma pri polomu in osebno kraljevo vlogo pri padcu fašizma?

In končno, kdo je sploh objavil ta govor?

Alli ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 2. strani)

cago, kjer so ji iztekla njena leta, meseci in ure.

Pokojnica zapušča moža, omoženo hčer in sina, ki se nahaja nekje na Pacifiku. Poleg njih zapušča dva brata v Ameriki in dva v stari domovini. Umrla je 24. januarja. Pokojni sestra blag spomin in naj ji bo lahka zemlja v tujini.

Gertrude Medizer.

PRISPEVKI ZA STARO DOMOVINO

Moon Run, Pa.—Poročali smo že, da smo šli na delo za naše sirote v stari domovini tudi v tukajšnji nasebini.

Prispevali so sledeči: Samostojno društvo \$25; po \$10: Zenski klub, F. Ambrožič in žena in A. Skraba; po \$5: Mary Ambrožič, Viktorija Ambrožič, J. Tome, Stefan Arch in žena, Joe Uran-

ker in žena, F. Skvarča in žena, F. Maček in žena, Jakob Ambrožič, J. Mahovne in žena, mrs. M. Krall, mrs. A. Mlekuš, F. Slab, V. Olivani, J. Drašlar in F. Matjaž. Nadalje so darovali: ena oseba \$3, dve po \$2.50, deset po \$2, 24 po \$1, ena 75c, osem po 50c in ena oseba 25c. Skupna vsota znaša \$186.30.

Denar je bil odposlan na WRFASSD, 1010 Park ave., New York, kakor je bilo sklenjeno na seji. Odposlali smo tudi obleko na pristojno mesto. Na tem mestu se iskreno zahvaljujem vsem, ki so darovali obleko ali denar, ako pa ima še kateri kraj na razpolago, lahko še vedno daruje, kajti odbor je še vedno na delu za naše reveže v stari domovini.

V odboru so: Anton Skraba, predsednik, J. Jerala, tajnica in Stefan Arch, blagajnik. Nabiralke: Manca Krall, Josephine Postotnik, Frances Koritnik in Frances Arch.

Na koncu pa izražam upanje, da bi bilo kmalu konec vojne in da bi se kmalu povrnil naša si-

novi. Se enkrat vsem darovalcem iskrena hvala!

Frances Arch.

DODATEK K POROČILU

Fontana, Cal.—V zadnjem poročilu iz Fontane je bilo pomotoma izpuščeno ime Antona Vidergarja, kateri je daroval za staro domovino \$5. Rojak Matt Turk iz San Franciscu je poslal \$5, katere sem poslal v glavni urad SANSa.

Anton Blatnick.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

MORE WARWORKERS OR MORE WAR?

(Več vojnih delavcev ali več vojne?)

"I now call upon you for your supreme effort!"

—GENERAL MAC ARTHUR

GET A WAR JOB! KEEP IT!

(Dobite si vojno delo in držite si ga!)

Ozrimo se na fakte! Ne dolgo nazaj so ljudje rekli "da bo vojna končana do Božiča." Toda ni še končana—še daleč ne. Lahko pa še traja **mnogo mesece**, ako se novi pomanjkljavi militarističnih potreb ne nadomestijo.

Med tem, vsakokrat ko se ura pomakne naprej, naši fantje umirajo, v "foxholes" in razdejanih tankih, v aeroplanih, ki drvi proti zemlji kakor strašne, goreče rakete, in v ledenih morjih...

VI lahko pomagate kratiti to ubijanje, prinesiti čimprejšnjo zmago! VI IN VAŠI SOSEDEJE lahko pripomorete do hitrejšega trumfa in miru, ne samo po urah, toda mesecih... ako si dobite vojno delo.

Zato ker naši militaristični voditelji raje žrtvujejo en milijon "rounds" streliva kakor eno ameriško življenje—samo porabili municijo namenovano za aprila meseca... Patrone so odmerjene na nekaterih frontah.

Tanki, "jeeps", veliki topovi, motorji za aeroplane, tovorni avtomobili, so neizmerno potrebni v večjih številih.

Ti nedostaki se pa lahko nadomestijo le ako vojne tovarne v tem okrožju takoj dobe več ženskih in moških delavcev. Pridite! Pomagajte! Ako še niste na vojnem delu, dobite si ga še danes, in DRŽITE se ga! Čimbolj se podvigate, toliko manj naših fantov bo umrlo.

Japonci nikakor niso mogli prestopiti!

Tako razumljivo je bil omenen naslov na obzoru Lincolna, da je popolnoma uničil japonsko območje. V tem trenutku se Američani približujejo Manili.

AKO VI DELATE V ENI TU OMENJENIH TOVARN—STE TUDI VI BILI TAM! VI STE SE UDELEŽILI NAPADA! VI PRODUKATE ČEZ LUZON!

Zato ker grede, sklenemo v tiskalnih to-

varnih, izpolniti to hiško. Na primer: Douglas C-54's in rezervni deli potrebni za Douglas B-25 motorji so dali silo avio-planom nevtiralizirati strašno napado: Stewart-Warner viloselci so eksplodirali mnoge avio-motorske sisteme. Western Electric razdeljevalci so dobili avio-motorske sisteme in diesel motorje, naravnani v General Motor's Electric-Motive division so peljali napadalno opremo na oborožje.

MENI WOMEN!

Apply today at plants listed below or U. S. Employment Service Office For these MUST Jobs

Laborers • Aircraft Assemblers
Welders • Mechanics
Turret Lath Operators • Molders
Radar Equipment Assemblers
Mechanics • Pattern Makers
Core Makers • Inspectors
Tool and Die Makers • Designers
Engine Lath Operators
Engineers • Grinders

SOUTH

Acme Steel Company
The Buda Company
General American Aircraft Company
Hallcrafters, Inc.
Infico, Inc.
Inland Rubber Corporation
Link-Belt Ordnance Company
Republic Steel Corporation
Verdon Alsteel Press Company
Whiting Corporation

SOUTHWEST

American Car & Foundry Company
Automatic Transportation Co.
Clearing Machine Corp.
Continental Can Company, Inc.
Continental Industries, Inc.
Dodge Chicago Plant of Chrysler Corp.
Electro-Motive Division of General Motors Corp.
Great Lakes Spring Corporation
Industrial Metal Fabricators, Inc.
Kellogg Switchboard & Supply Company
Kelly Steel Works
Magnus Metal Division of National Lead Co.
Perfection Gear Company
Strom Steel Ball Company
Western Electric Co., Inc.
L. A. Young Spring and Wire Company

NORTH

Aero Metal Products Corporation
Chicago Rawhide Mfg. Co.
The Guarmer Scientific Corporation
Master Machine & Tool Co.
Signode Steel Strapping Company
Stewart-Warner Corporation

NORTHWEST

Belmont Radio Corporation
Chicago Foundry Company
Douglas Aircraft Co., Inc.
Howard Foundry Company
Illinois Division of Bendis Aviation Corp.
Illinois Gear & Machine
Minneapolis-Honeywell Regulator Company
Revere Copper and Brass, Inc.
Vandercook & Sons

WEST

Aluminum Company of America
Apex Smelting Company
Chicago Flexible Shaft Company
Chicago River Machine Company
Diamond T Motor Car Co.
Dryden Rubber Company
Garden City Plating and Mfg. Co.
The Harrington & King Fabricating Co.
International Molding Machine Company
Northern Metal Products Company
Sentry Corporation

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

"Gospod vikont," me je neprisiljeno ogovoril, "hvaležni vam bom na veke. Snoči sem imel opravka izven doma in nisem mogel prihiteti na pomoč; tudi moj brat je prišel menda prepozno, ne glede na to, da je imel premalo ljudi s seboj. Sestra, ki sem jo srečal v hiši, mi je v naglici povedala, kako je bilo."

"Ali je mar vstala?" sem vzkliknil presenečen. Ostali trije so se bili nekoliko odmaknili od naju, da bi lahko nemoteno govorili.

"Da," je odvrnil smehljaje se mojemu začudenju. "Verjemite mi, gospod vikont, da mi vas je naslikala tako lepega, kakor le more mlado dekle. Sicer je pa moja mati bolj pooblaščenca od mene, da vam izrazi hvaležnost naše rodbine. Nadejam se, da smočnja prigoda ni škodila vašemu zdravju."

S težavo sem zajel nekaj v odgovor, zakaj moje strmenje je bilo brez mej. Videl sem ga vedrega in vselega kakor vsak dan ter oblečenega z isto skrbjo in izbranstvo kakor zmerom; in vendar sem bil uverjen, da je bil vso noč na nogah; niti najmanjšega razburjenja nisem mogel opaziti na njem, čeprav so mu bili sežgali grad in ubili oskrbnika!

Toda treba je bilo nekaj odgovoriti. Izrekel sem željo, da ne bi bila prigoda preveč potrla gospodično Denize.

"Zanjo me ni skrbelo," je dejal. "Saint-Alaiski nismo mehkužniki. In zdaj, ko se je spočila... A bojim se, da sem vas zmotil."

Šele sedaj se je blagovolil ozreti na moje tovarše.

"Abbeju Benoitu in Butonu gre prav za prav, vaša zahvala, gospod markiz," sem nadaljeval. "Brez njune pomoči..."

"Res? Glej!" je dejal. "Sicer so mi pa že povedali."

"A vsega menda ne veste?" sem vzkliknil. "Pač," je rekel. "Mislim, da vem."

In nadaljeval je, ne da bi odvrnil oči od njih: "Dovolite, gospod vikont, da vam povem majhno historijo. Nekoč je živel človek, ki je zavidal svojemu sosedu, ker je bilo le-temu polje bolj obrodilo nego njemu njegovemu. Zato je ponoči in skrivaj—in ne namah, gospoda, ne namah—napeljal na sosedovo zemljišče vodo iz reke, ki je tekla mimo. Njegov uspeh je bil več kot sijajen; voda ni samo zalila žetve in ogrozila sosedovega življenja, ampak videti je bilo, da hoče poplaviti tudi njegov lastni svet in odnesti njega samega. Prepozno je spoznal brezumnost svojega ravnanja... Zdi se, da yas moja prijlika zabava, gospod abbe?"

"Ne čutim se prizadetega," je z bledim nasmehom odvrnil abbe Benoit.

"Nikogaršnji sluga nisem, je trdil neki suženj," ga je z rahlim porogom zavrnil markiz de Saint-Alais.

"To je nevravno, gospod markiz!" Izgubil sem bil potrpljenje. "Pravkar sem vam rekel, da bi bila gospodična Deniza izgubljena, če nana ne bi bila pomagala gospod župnik in kovač..."

"A jaz sem povedal, kar mislim o tem," me je prekinil s pritvorno prijaznostjo. "To je vse, kar sem hotel reči."

"Po tem takem ne veste, kaj se je zgodilo!" sem ponovil, ves ogorčen nad njegovo krivdnostjo. "Morali bi vedeti, da sva bila z gospodično de Saint-Alais v obupnem položaju, da so rešitelji tvegali za naju življenje in da gre hvala za najino končno rešitev pred vsem trobojnic, ki je zbudila med podivjanci veliko spoštovanja, nego bi ga bil mogel zbuditi nastop še tako velike oborožene sile."

"Toda je resnica?" Obraz mu je potemnel. "Tako vam povem svoje mnenje tudi o tem."

A dovolite, gospod vikont, da vam najprej zadam vprašanje. Ali je točno, če domnevam, da so vam prišli ti gospodje ponuditi mesto v tistem svojem—oprostite mi, da ga ne imenujem s pravo besedo—odseku za javno blaginjo?"

Prikimal sem.

"In če smatram, da jim lahko čestitam na vašem pristopu?"

"Nikakor ne!" sem rekel ponosno. "Ta gospod"—pokazal sem na kapetana Hughesa—"mi je samo naštel nekaj razlogov, ki naj bi govorili v prilog njihovi želji."

"Toda najtežjega razloga vam ni omenil," se je oglasil kapetan in kratko salutiral. "Uverjen sem pa, gospod vikont, da ga ta trenutek že sami vidite v gospodu markizu de Saint-Alaisu!"

Markiz ga je mrzlo premeril z očmi. "Najlepša hvala," je rekel prezirljivo. "Pri priliki se morda pomeniva o tej stvari kaj več. Za zdaj govorim z gospodom vikontom."

In spet se je obrnil k meni:

"Ti gospodje so vas povabili medse. Ali naj razumem, da ste zavrnili njihovo ponudbo?"

"Vsekako," sem odgovoril. "Toda," sem dodal z razvnetim glasom, "iz tega še ne sledi, da bi mi nedostajalo hvaležnosti ali vobče človeškega čustva."

"Aa, a!" je dejal markiz.

Nato je vprašal povsem brezskrbno in neprisiljeno:

"Tamil vidim vašega slugo. Smem li za trenutek razpolagati z njim?"

"Izvolite!"

Mignil je Andreju, ki nas je gledal z vrha stopnic. Sluga je jadrno prihitel.

Saint-Alais se je znova obrnil k meni: "Imam li vaše dovoljenje?"

Naklonil sem se, čeprav ga nisem razumel. "Idite, prijatelj, stopite po gospodično de Saint-Alais," je velel. "Najdete jo v veliki dvorani. Prosite jo, naj nas pride počastit s svojo prisotnostjo."

Andre je kar moči dostojanstveno odšel, mi ostali pa smo začudeni obstali na mestu. Nihče ni črnil besede. Jaz sem se hotel ozreti na abbeja Benoit, kaj misli on, toda markiz ni niti za trenutek odvrnil svojih neprodirnih oči od mene; bal sem se, da me ne bi imel za slabca. Naposled se je pokazala na grajskem pragu gospodična Deniza in je krenila proti nam.

Napravljena je bila v obleko, ki jo je menda nekdanj nosila moja mati in ki je bila njej veliko predolga; toda podala se ji je čudovito. Čipkasta ruta ji je odevala ramena, druga taka ruta pa je ležala na napudranih laseh ter padala v drobnih gubah na uhlje in vrat. Temu prelestnemu neglizu je dajala rdečica njenih lic še posebno mikavnost; stopala je proti nam in si z roko zakrivala oči pred solncem. Videl sem jo prvič, odkar so jo bile ženske snele z mojega sedla; bilo mi je, kakor da gledam boginjo, ki se mi bliža v mladi jutranji svetlobi. Kar razumeti nisem mogel, da sem se je bil odrekel. Obšla me je nezmisljena želja, da bi izval njenega brata na dvoboj ter jo ugrabil in odpeljal kamorkoli iz te strašne zmešnjave političnih strank.

Toda srce se mi je skrčilo, ko sem videl, da me ne pogleda. Ubožica je imela oči samo za gospoda markiza, kakor da jo z magnetno silo priteza k sebi.

"Gospodična," je resnobno izpregovoril markiz, "kakor vidim, ste se snoči rešili s tem, da ste sprejeli znak, ki ga imate tudi zdaj še na sebi. Noben podanič njegovega veličanstva ne more s častjo nositi tega znaka. Napravite mi radost in snemite si ga."

(Dalje prihodnjik.)

CLOSE CALL FOR AN AMERICAN TRUCK IN ITALY

THIS ON-THE-SPOT PICTURE was snapped by a Signal Corps photographer just as a German shell burst near an American truck and sprays flames and death during the shelling of a small Italian town on the 5th Army front in Italy. Dirt and rock fill the air. Official U. S. Army Signal Corps photo.

dovan, ki je služil staremu Beninu, čvrst in lep mladenič, ki je živel ob svojem zaslužku svojega staro mater.

Mara je spoznala razliko med Antunom, ki se je ponašal z bogastvom svojega očeta, in vrlim Krstom. Izvolila si je Krsto. Oče in brata pa so bili za 'gospodina' Antnuna.

Prva snubitev Antunova se je razbila, ker ga deklica niti pogledati ni hotela. Toda prigrizljivi so ji in ji pretili. Tedaj privihra nekega večera na breg, kjer sem ravno nastavljal trnke, in skoči s skale v morje, predno sem mogel videti, kdo je. Takrat sem jo rešil gotove smrti, in prosila me je, naj molčim o vsem.

Prigovarjam ji, naj mi pove vzrok svojemu dejanju, in razodene mi vse. 'Pojd, dragi Šime,' veli mi, 'pojd in sporoči Krstu, naj pride k nam in naj me zahteva za ženo; njegova sem, nikogar drugega.'

Krsto stori po njeni besedi, toda oče mu odbije prošnjo. Mara pa so mučili in jo zaprli v zadnjo temno sobo.

Vendar še ni bilo dovolj žalosti. Posreči se ji, da uteče k teti v Meljinah. To je bilo zlo. Stari Benin je menil, da je njegov sin preblag za dekle, ki je ubeglo svojim roditeljem, in se ni več bavil z njeno rodbino. Marina brata se zarotila, da ne bosta mirovala, predno ne najdeta sestre in se osvetita.

Neka deklica v mestu je pripovedovala, da prihaja vitka, visoka deklica vsak večer k cerkvi samostana Savine in da molči ondi.

To začuvši sumničita brata, da je to sestra, in zato prežita nekoliko večerov blizu cerkve. Tretji večer jo ugledata in spoznata. Ali zaeno vidita iz zavetja, da je prišel iz temnega hrastovega gozda čvrst mladenič, kalugerski oblečen, da se je pridružil deklici in dosti govoril z njo. In ko sta se poslavljala, sta spoznala mladega Krsto. Sueto obleko je skril pod

kamnom pri starem, širokem dobo, potem se je vrnil v mesto. Mari nista sledila. Osveta je bila sklenjena.

Drugi večer se snideta Mara in Krsto v logu pri cerkvi. Krasno je sijalo večerno solnce, vse je bilo mirno po logu. Živo govorčeta stojita Mara in Krsto drug pri drugem ter gledata na svetlo morje in zahajajoče solnce. Tedaj počita dve puški, in divjih pogledov skočita dva moža, Marina brata, izza pečine, a Krsto se zvrne kakor mrtev na tla.

"Evo ti ženina, nečastna stvar!" zakličeta Mari, "in sedaj pojdeš z nama k očetu."

Onemogla od strahu se zgrudi mladenka poleg Krsta, in ugaslo oko ji gleda na njegovo blede lice; toda zločinca jo siloma odvedeta od umirajočega mladeniča. 'Oj, brezverna morlica, pomagajta vendar nesrečniku!' prosi Mara jokaje, ali ona se grohočeta rekoč: 'Ne utegnava, bodi mu zaslužena kazen!'—'Bog vaju kaznuj za to zločinstvo!' vzklikne deklica, potem jo plakačo tirata domov.

Koliko zla je morala prebiti sedaj! Oče je razsajal in mučil hčerko; edino mati je žalovala z njo. Brata pa sta pobegnila v gore, da se umakneta sodišču, kakor je bila tačas navada.

Ko sta se vrnila nekoliko mesecev pozneje, pozabljeno je bilo vse, zakaj napočili so strašni časi. Francozi so zavladali Italiji, in vlast benečanska je minila—Mara je ostala samska; nikdo ni videl kdaj nasmeha na njenem licu.

"Nego tudi solza nima!" se oglasi nekdo izmed poslušalcev.

"Tudi o tem boste čuli," nadaljuje Šime. "Kakor morda pomnite—jaz sem vse doživel—bili so se tukaj pri Ercegovnem večkrat Francozi, Črnogorci in Rusi. Tako so nekega dne prihrumeli Francozi iz Dubrovnika; vendar niso mogli osvojiti mesta. Osvetili so se tej blaženi okolici."

BREAKFAST LINE IN PARIS

DESPITE FALLING SNOW, Parisians stand in line in the front of a cafe in Paris to wait for their coffee for breakfast. The coldest winter in 50 years has made it tough for the Parisians. Winter clothing is scarce, coal is practically non-existent and the small amount of fire wood on hand is hard to get.

Razni mali oglasi

SLUŽKINJA—3 dni v tednu. V hotelu na severni strani. Dobra plača. Loren Apts., 4608 N. Glenwood—Hollywood 9774.

MIZAR za splošno uradno opravo. Stalno delo. Dobra plača. Abbott's Furniture Exchange, 233 W. Lake Street, Dearborn 7581.

POMIVALKE POSODE

Stalno delo. Ob nedeljah in praznikih se ne dela. Oglasite se v Employment Office, 3rd floor.

MARSHALL FIELD & CO. State—Washington

\$50.00 ZASTONJ

Ako mi poveste nekoga, ki ima dobro karo na prodaj. Ali pa jaz kupim vašo karo in vam dam \$50.00 v tovarni.

PHONE SEELEY 0607

Po 6. uri P. M. pa JUNIPER 7810.

MEN - WOMEN

Matrons

Janitors

Janitresses

Window Washers

Restaurant Hands

WESTERN

ELECTRIC

DELO DOBE

HIŠNICE

"JANITRESSES"

Zenske za čiščenje

Delovne ure od 5:30

popoldne do 12. ure večer.

Vojno nužna industrija.

Rabimo tudi

pomočnice v jedilnici

VPRAŠAJTE pri:

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE"

ZA ŽENSKO

Street Floor

309 W. Washington

Street

—(Adv.) AGITIRAJTE ZA PROSVETO

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za član ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Če pa člani bi plačali pri ansementu \$1.20 za eno leto, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka reči, da je list predrag za članu SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:			
Za Zorui, dršave in Kanado	\$6.00	Za Chicago in okolico je	\$7.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	6.50
2 tednika in	3.00	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	ni	5 tednikov in	1.50
Za Evropo je			
\$9.00			

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2637 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priložite polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družina št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. družina št. _____

3. _____ Čl. družina št. _____

4. _____ Čl. družina št. _____

5. _____ Čl. družina št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

DALMATINSKE POVESTI

Igo Kai

KAMENITO SRCE

(Nadaljevanje)

Po skromnem vinogradu drži steza k hišici nad cesto. Oljke in lavorike jo obkrožajo. Kuretina prileti Mari naproti, mačka se smučje okoli njene obleke, golobje igrajo pred njo.

Utrujenja sode Mara na kamen pred pragom in upre kakor v sanjah oko v daljino. V globokem jarku sumi potok k mlinu; na pečinah ob bregu zeleni praprotni mah; rumene pastirčice poletavajo nad šepetajočimi valčki; na desnem bregu se vzdigujejo nizki griči z oljčevjem in hrastovjem, preko njih se vidijo razpoke pečine, in za temi se vzpenjajo goli vrhovi visokih gora.

Na levi strani izpod vrhov, v katerih se belijo lične hiše, se razprostira širni zaliv. Obkrožajo ga bele hišice tja do ravne Sutrine.

Ko še Mara zamišljena sedi na pragu, priskakaeta deklici in se ji ovijeta z malimi rokami.

"Tetia, glej, kako lepih cvetic imam!" vzklikne starijša ve-

selo—"prinesli sva jih tebi, ker jih imaš tolikanj rada!"

"Dobra otroka!—Kako je materi?" Deklici povesta, da še vedno ne more vstati in da vedno nima jake. Tedaj se vzdigne Mara hitro, kolikor more, in reče:

"Pomagati ji moram. Čakajte, pojdem z vama!" Stopi v hišico in skoro se vrne. "Nate, to je za vaju."—Da jima kruha—"in ono ponese mo bolni materi! Pojdita!"

Mara, katere se boji in izogiblje vražnje ljudstvo, hiti sedaj k bolni vdovi v ubogo kočjo, da ji pomaga, kolikor more. Premnogu dobrot je delila s siromakom, toda sosedje o tem niti vedeli niso. "Kamenito srce" je bilo jako sočutno, kadar je bilo treba tolažiti nesrečnike in jim lajšati trpljenje.

Dočim je Mara v siromašni hišici skrivaj delila dobrote, so sedeli nekateri možje pred mlinom ob cesti in se razgovarjali o pogrebu, o sirotah, katere bo morala rediti občina, in o podobnih stvareh.

"Ali ste videli Maro, kako je

zrla, ko so zagrebli nesrečnike?" reče mladenič.

"Da, žal ji je, ker ni bilo več mrličev; zakaj vso nezgodo je povzročila ona. Videli so jo, ko je onega dne stala na pečini pri morju ter rotila valove in viharje." Tako dostavi drug, ponosen, da ve tolikanj zanimivo novico.

"Res, nima človeškega čustva; njeno srce je kamenito," dostavi tretji.

Tako govore še dalje in dolže starico marsikaterega zla in dokaj vraže. Zdaj vstane star brdar, vzame pipo iz ust, potrka pepel in reče resno:

"Vidi se vam, kako ste nevedni in praznoverni. Da veste, kaj je prebila Mara v svoji mladosti, mislili bi bolj o nji.—Dolgo sem molčal, vendar končno moram govoriti. Ali niste videli, kako prijazno jo je pozdravil stari pop? Ali mislite, da se ji klanja od strahu? Poslušajte me!—Mara je bila nekdanj najlepša in najblažje dekle vse okolice. Bila je tudi bogata; kakaj njen oče in dva brata so bili vrli kupčevalci, in mati je dobro hranila. Seveda je imela mlada deklica dokaj snubev. Posebno sta se potezala zanjo dva: mladi ošabni Ante Benin, sin imovitega trgovca, in Krsto Ra-